

Масова комп'ютеризація всіх сфер людської діяльності здатна вирішити проблеми організаційного управління, підвищити ефективність і продуктивність праці в проектуванні, технологічних розрахунках, організаційно – інформаційних технологіях постачання, розподілу, торгівлі, обліку, контролю, виконання інших інформаційних робіт творчого та рутинного характеру.

Список використаних джерел:

1. Плескач В. Л. Інформаційні системи і технології на підприємствах: підручник / В. Л. Плескач, Т. Г. Затонацька. – К.: Знання, 2011. – 718 с.

2. Ромашко С. М. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Інформаційні системи в менеджменті» / С. М. Ромашко – Львів: ЛІМ. – 2007. – 49 с.

Логвінова О.П.

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економіки підприємства та прикладної статистики,
Інститут хімічних технологій
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ризик є невід'ємним атрибутом діяльності всіх ринкових суб'єктів, який пов'язаний з небезпекою втрат, але й забезпечує отримання прибутку. Ризик є об'єктивно-суб'єктивною економічною категорією, його рівень визначається дією сукупності чинників зовнішнього та внутрішнього походження щодо окремого суб'єкта господарювання, які знаходяться у динаміці, що зумовлює необхідність управління ризиком з урахуванням особливостей розвитку національної економіки. Останнім часом можна отримати свідчення щодо поглиблення економічної кризи в Україні [2, 3]. Тому проблема управління ризиком на вітчизняних підприємствах стає ще актуальнішою.

Управління ризиком передбачає розробку та реалізацію протиризикових заходів, яка здійснюється за результатами аналізу та оцінки ризику, що містять якісну та кількісну складові. Якісний аналіз ризику передбачає складання якомога повнішого їх переліку, а кількісний аналіз передбачає чисельну оцінку можливої небезпеки виявлених чинників ризику.

В сучасних умовах господарювання особливості управління економічним ризиком підприємства можна виділити на всіх його етапах, а від адекватності їх врахування залежить дієвість протидії ризику та ефективність господарювання підприємства, темпи його економічного розвитку тощо.

Відповідно до складу та послідовності етапів управління ризиком пропонується згрупувати сучасні його особливості наступним чином:

- особливості проведення якісного аналізу ризику;

- особливості здійснення кількісного аналізу ризику;
- особливості обґрунтування та реалізації протиризикових заходів;
- організаційні аспекти управління ризиком.

Відносно проведення якісного аналізу ризику слід звернути увагу на стрімко змінюючийся перелік чинників ризику та істотне посилення їх дії. До найактуальніших чинників ризику наразі належать наступні:

- нестабільна геополітична ситуація;
- зростання цін на енергоносії на фоні зниження світових цін на первинні енергоресурси; дефіцит цих ресурсів і зміни умов їх постачання;
- введення обмежень на експортні постачання вітчизняних товарів;
- скорочення промислового виробництва, посилення галузевих ризиків;
- падіння ВВП; прискорення темпів інфляції та падіння курсу гривні;
- зростання зовнішнього боргу та погіршення перспектив щодо його повернення, значний кредитний ризик;
- скорочення золотовалютних резервів;
- зростання дефіциту держбюджету;
- скорочення платоспроможного попиту населення;
- істотні інфляційні очікування та зростання соціальної напруженості;
- втрата довіри до банківської системи, значний відток депозитів і скорочення кредитних ресурсів банків;
- ускладнення ситуації на Сході України;
- спекулятивні дії деяких учасників ринку та ін. [2, 3, 4].

Ці чинники мають зовнішнє походження щодо окремого підприємства, що зумовлює обмежені можливості для реагування на них. Зазначені чинники є взаємопов'язаними та підсилюють дію один одного. Зміни політичного курсу країни, який визначає економічний курс її розвитку; зміни розстановки політичних сил у країні, істотні кадрові перестановки в уряді та в органах виконавчої влади, зміни у законодавстві тощо вносять елементи невизначеності у процес функціонування всіх господарюючих суб'єктів.

Дія цих чинників ризику має негативні прояви та наслідки для економіки України, відображенням посилення яких є погіршення її кредитного рейтингу [4]. Це зумовлює ускладнення залучення кредитних ресурсів, погіршення перспектив отримання міжнародної фінансової допомоги, згорання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств, погіршення економічних показників їх діяльності та погіршення перспектив їх розвитку, а, отже, й подальший економічний спад.

Особливості здійснення кількісного аналізу ризику полягають у тому, що через численність та динамічність чинників ризику зростає потреба у використанні більш складних методів його оцінювання, які потребують більших витрат часу та залучення фахівців більш високої кваліфікації. Певною мірою спростити та прискорити виконання цього завдання може дозволити застосування середовища Excel або сучасних автоматизованих систем управління проектами (Microsoft Project, Open Plan Professional, Spider Project, Sure Trek Project Manager, Primavera Project Planner (P3) та ін.) [1]. Придбання цих програмних продуктів потребує значних витрат коштів і потужної комп'ютерної техніки, але за умов небезпеки зазнати значних втрат

ці витрати є виправданими. За результатами аналізу можливо зробити вибір найбільш безпечного варіанту господарського рішення (стратегії, проекту) та сформулювати заходи з мінімізації ризику.

Особливості обґрунтування та реалізації протиризикових заходів полягають у якомога ретельнішому їх здійсненні, обираючи протиризикові заходи мають бути якомога дієвішими та повинні застосовуватися комплексно. Необхідно приділяти увагу оцінці доцільності застосування певних протиризикових заходів. У разі надвисокого ризику слід відхилити рішення про застосування цих заходів. Це фактично є уникненням ризику, але за сучасних умов відхилення або відтермінування проектів та згорання ділової активності, нажаль, часто є обґрунтованим шляхом обмеження ризику.

Ускладнення умов господарювання спонукає до удосконалення організаційних аспектів управління ризиком. Належне здійснення ризик-менеджменту на підприємстві передбачає наявність певного органу (підрозділу) з управління ризиком, який використовуватиме певні ресурси та виконуватиме визначені функції. Цей підрозділ має очолювати ризик-менеджер, який бере участь у прийнятті ризикованих рішень, розробляє заходи зі зниження ризику та взаємодіє з іншими менеджерами підприємства.

Сучасні концепції управління ризиком на підприємстві тісно пов'язані з його інформаційною безпекою та значною мірою визначають її рівень. У зв'язку з цим закордонні інститути стандартів та організації, що спеціалізуються на проблемах інформаційної безпеки, представляють різноманітні концепції управління ризиками, зокрема, концепція Британського стандарту BS 7799, Германського BSI, концепція Національного інституту стандартів NIST 800-30, концепція MITRE та ін. Але практика свідчить про недостатнє поширення практичного застосування цих чи інших стандартів з управління ризиком як на підприємствах розвинених країн, так і на вітчизняних підприємствах. Переважно цими питаннями переймаються на підприємствах фінансового профілю [3].

Таким чином, управління ризиком є дієвим засобом забезпечення безпечного функціонування підприємства, що потребує його вмілого застосування з урахуванням розглянутих особливостей.

Список використаних джерел:

1. Батенко Л. П. Управління проектами: навч. посіб. / Батенко Л. П., Загородніх О. А., Ліщинська В. В. – К.: КНЕУ, 2003. – 231 с.
2. Маляр Д. В. Екзогенні ризики корпоративного управління в Україні / Д. В. Маляр // Бізнес-інформ. – 2011. – № 12. – С. 135-138.
3. Чепурко В. В. Валютний ризик в Україні: причини, фактори, наслідки / В. В. Чепурко // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2009. – № 4. – С. 25-32.
4. S&P: кредитний ризик в економіці України залишиться «чрезвычайно высоким» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bankir.ru/novosti/s/s-p-kreditnyi-risk-v-ekonomike-ukrainy-ostanetsya-chrezvychaino-vysokim-10086190/>